

Наталія Загоруйко

ДИТЯЧА КНИГА

І БІБЛІОТЕКА СЬОГОДНІ

Як відомо, поповнення бібліотечних фондів прямо залежить від книговидавничої та книгорозповсюджувальної справ, що останнім часом докорінно змінилися.

Розвиток національної культури та мови поживав випуск гуманітарної книги, завдяки чому сучасні діти дістали змогу ознайомитися з невідомими для попередньої юні іменами діячів вітчизняної науки та культури, відкрити незнані досі сторінки історії власного народу. З'явилися видання на допомогу вивченню іноземних мов, книги мовами народів світу для дітей різного віку. Доступною і різноманітною стала духовна література.

Продовжуючи найкращі виховальні традиції, плідно працює державне спеціалізоване видавництво дитячої літератури «Веселка». Воно спрямовує свою діяльність на національне відродження, прилучає юного читача до історії, кращих здобутків вітчизняної та світової літератури. Започатковані «Веселкою» останнім часом серії «Гетьмани України», «Живиця», «Золоті ворота», «Нашого цвіту по всьому світу», «Мово рідна, слово рідне!» безперечно свідчать про це.

Поряд з державними сьогодні в Україні діють і приватні видавництва та видавничі структури, частина репертуару яких дитяча. Вже кілька років радує дошкільнят книжками-іграшками, розмальовками, саморобками «Грайлик». Є в його творчому доробку і продукція для школярів. У видавництві «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» побачили світ 15 оригінальних видань. Добру справу робить видавництво «Котигорошко», яке в серії «Шкільна бібліотека» випускає українською мовою найкращі твори вітчизняної та світової літератури, нещодавно введені до шкільних програм. Уже вийшли друком 11 книг цієї серії. Серед них «Тев'є-молочник» Ш.Алейхема, «Книга пісень» Г.Гейне, «Людина-царівна» О.Кобилянської тощо, яких так бракує у фондах дитячих бібліотек. Україномовну продукцію у вигляді журналів, коміксів і книг випускає підприємство «Егмонт Україна ЛТД» (засноване міжнародним видавничим концерном і благодійним фондом «Егмонт ГРУП»). На сторінках його видань дітей чекають зустрічі з героями Уолта Діснея: Міккі Маусом і Дональдом Даком, Білосніжкою і Русалонькою та ін. Влітку в Державній бібліотеці України для дітей з успіхом пройшла зустріч юні з працівниками «Егмонта» і відбулося знайомство з творчими планами журналу коміксів «Міккі Маус».

Заслуговує на увагу й одеське видавництво «Два слона», яке випускає російськомовні оригінальні та перекладні твори, які за радянської влади не видавалися або ж видавалися не повністю; книги з лектури дідів та прадідів нинішніх читачів.

Цікаві книги для дітей виходять з друку і в видавництвах «Довіра», «Рось», «Свенас», «Спалах», «Гроно», «Інтерпрес» (Київ), «Паритет» (Харків), «Надстир'я» (Луцьк), «Поділля» (Хмельницький), «Райдуга», «Росток» (Дніпропетровськ), «Донеччина» (Донецьк), «Мрія» (Суми), «Азалія», «Незабудка» (Рівне). З'явився ряд нових дитячих періодичних видань «Чомусик», «Дивосвіт», «Словознайка» (Київ), «Журавлик», «Полтавочка» (Полтава), «Галицьке юнацтво», «Світ дитини» (Львів), «Крымуша» (Сімферополь), «Зонтик» (Одеса). Нарешті побачив світ український дитячий науково-художній журнал «Паросток», започаткований видавництвом «Грайлик» спільно з еколого-натуралістичним центром учнівської молоді Києва. Видання розраховане на широку аудиторію: дітей різних вікових груп та юнацтво, учителів і керівників природничих гуртків. Хотілося б лише, щоб подібні науково-пізнавальні часописи для дітей з'являлися і з інших галузей знань.

Згідно з Державною програмою створено Головну спеціалізовану редакцію випуску літератури мовами національних меншин в Україні та спеціалізовані редакції при ряді видавництв, у творчих планах яких чільне місце займає дитяча література. Це «Каменярь» (Львів) - редакція польської мови, «Донбас» (Донецьк) - редакція мови греків Приазов'я, «Січ» (Дніпропетровськ) - редакція німецької мови, «Маяк» (Одеса) - редакція єврейської, болгарської, гагаузької мов, «Карпати» (Ужгород) - редакція угорської, чеської, словацької мов, «Прапор» (Харків) - редакція мов народів Кавказу. У Сімферополі створено видавництво «Крымучпедгиз», яке видає літературу мовою кримських татар.

Спільно з Міністерством України у справах національностей, міграції та культів і Головною спеціалізованою редакцією випуску літератури мовами національних меншин в Україні практично вирішене питання про безкоштовне надходження 1-2 примірників дитячих видань до бібліотек, що знаходяться в районі компактного проживання національних меншин. Державна бібліотека України для дітей як науково-методичний центр взяла на себе функції інформатора, збирача замовлень і відправника видань до дитячих бібліотек. Уже отримано першу партію книг (402 прим.),

що надійдуть до бібліотек, у районі обслуговування яких компактно проживають білоруси, болгари, німці, чехи, угорці, поляки.

Але не всі необхідні дитячі видання потрапляють до фондів бібліотек. І однією з причин цього є брак вичерпної та оперативної інформації на державному рівні про вихід друкованої продукції. Тому Державна бібліотека України для дітей, орієнтуючись на надходження до її фондів обов'язкових вітчизняних примірників творів друку, готує щомісячні інформаційні списки для рубрики «Україна видає» в газеті «Книжкова тека», щоквартально надсилає до обласних бібліотек списки дитячих видань, які можна придбати у видавництвах Києва. Інформують про дитячі видання й щоквартальні списки «Українська дитяча література» та «На допомогу розширенню знань учнів 1-9 класів з предметів шкільної програми».

Мета нашої бібліотеки - з максимальною повнотою зібрати національну друковану продукцію для дітей. Це забезпечується, насамперед, отриманням обов'язкових примірників творів друку. Зважаючи на те, що їх надсилають не всі поліграфічні підприємства, особливо ті, що знаходяться поза Києвом, наша установа запропонувала обласним бібліотекам укласти угоди про книгообмін, що дасть змогу уникнути прогалин у фондах обов'язкових примірників регіональних видань, а також розширити межі інформаційних списків.

Що ж хотілося б побачити на книжкових полицях найближчим часом?

Читацькі потреби й запити сьогоднішніх дітей значно подорослішали. Дитячим бібліотекам нині конче

необхідні тематичні та універсальні довідково-енциклопедичні, науково-пізнавальні видання з географії, техніки, мистецтва для дітей різного віку, насамперед, для молодшого та середнього шкільного. На жаль, не створено національну дитячу енциклопедію, а деякі видавництва, які розпочинали діяльність з випуску україномовної книги, перейшли на прибутковішу продукцію.

Безперечно, українська книга і дитяча передусім потребує державної підтримки. І саме Державна програма книговидавання, концепцію якої вже розроблено, покликана стати на захист національної книги.

Наша бібліотека могла б стати координаційним центром, який об'єднав би зусилля видавців, зацікавлених у виданні дитячої книги. Ми можемо взятися за формування репертуару видань на основі вивчення читацьких інтересів та запитів з рекламування видань та визначення тиражів, необхідних для бібліотек.

Уже зібрано пропозиції дитячих бібліотек щодо включення видань до Української бібліотечної серії на 1996 р. та складання перспективного плану на 1997-2000 рр. Підготовлено зведений список видань, які будуть запропоновані видавництвам.

Повноцінне молоде покоління неможливо виховати без джерела пізнання - книги, отже, треба віднайти кошти для того, щоб в Українській бібліотечній серії випускалися не одиниці, як тепер, а десятки найкращих дитячих видань, і щоб доходили вони до кожного юного читача.

ЗНАХІДКИ БІБЛІОФІЛА

Михайло Грузов, Микола Шудря

КОНВОЛЮТ ... З АВТОГРАФОМ

Чого не переходить через руки книголюба! В мотлосі старих бібліотек він може знайти ту перлину, якої досі йому бракувало. Але передовсім треба мати гострий зір, палке серце й розважливий розум, щоб не «видати» себе, не сполохати продавця, не відкрити відразу чужі очі на свою знахідку.

Скажімо, серед видавничої потерті тобі потрапила ціла підшивка (конволют) витинок з періодики, окремих відбитків та метеликів минулого століття. Не квапся. Перегорни сторінку за сторінкою, оглянь усі написи й підкреслення, тільки тоді недбало поклади книжку на стіл. «Трухлява давнина» - єдина тій добірці оцінка. І не дай, Боже, признатися, що ти побачив власноручні помітки професора Володимира Антоновича, що ця «Суміш №2» з його зібрання, та ще й засвідчена автографом, - ні-ні, про це ані пари з уст.

Гра в мовчанку - це перша прикмета незвичайної коштовності антикваріату. Удавана зневага до раритету - можна сказати, найвища йому похвала ... А вже по

тому чого б і не поторгуватися. «Красна ціна тут, - це голос на публіку, - дванадцять п'ятдесят» (така найбільша вартість у колишньому СРСР виставлялася на україніку!).

Майже за копійки бібліофіли брали без черги будь-які дореволюційні книгодруки, а то й прижиттєві видання української класики.

А цей конволют В.Б.Антоновича дістався, за ... Але хіба в цьому річ?

До спільної справи потрапили політичні програми, матеріали різних громадських установ та публіцистичні праці. Найдавніша дата «метелика» - липень 1848 р., а найближчий до сьогоднішніх днів друкований документ позначений 1877 р.: від європейської революції до післяреформової доби в Росії - українською, російською, польською, німецькою і французькою мовами. Ці дати підказують і можливий час створення конволюту: кінець 70-х - початок 80-х років XIX ст.

Тут, у загальній палітурці, підшито справоздання з перших років діяльності «Просвіти» (Львів, 1876), Т-ва ім. Шевченка (1874) й Кам'янець-Подільського Братства (1875), а також звіт комісії Російського пароп-